

„AȘ PUNE ACCENTUL PE UTILIZAREA ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ ȘI CU MODERAȚIE A SERVICIILOR DE INTERNET”

Autor: Virgil Iordache | 18 septembrie 2022

Redacția Syntopic vă propune în această perioadă tema „Minunata lume digitală”. În acest sens, dorim să îi mulțumim domnului Virgil Iordache, pentru că și-a făcut timp să se gândească la această problemă și să împărtășească cu noi răspunsurile sale la câteva întrebări relevante.

1. De ceva timp se discută despre capitalismul de supraveghere, acea mutație pe care a suferit-o ordinea modernă capitalistă odată cu apariția Internetului și a folosirii datelor transmise de utilizatori în rețea cu scopul controlului și modificării comportamentelor indivizilor. Acceptând că controlul și modificarea comportamentelor reprezintă o problemă socială majoră, în favoarea căreia din următoarele trei posibile soluții ați argumenta: 1) reglementarea formală a sistemului informațional alcătuit din platforme precum Google, Facebook, Instagram etc.; 2) crearea unor sisteme digitale alternative, incapabile să exercite forme de control social; 3) retragerea grupurilor sociale din întreg sistemul informațional actual și reorganizarea acestora în lipsa utilizării mediilor digitale?

Producătorii noi de bunuri și servicii asociate Internetului au interesul să aibă profit și să se dezvolte, iar consumatorii au interesul să aibă servicii de calitate corespunzătoare intereselor lor. Controlul și modificarea comportamentelor indivizilor nu pot avea loc fără acordul acestora, iar șansa să nu fie păcăliți pentru a fi de acord cu un negoț dezavantajos e cu atât mai scăzută cu cât capitalul lor de cunoaștere e mai mare. Pe de altă parte, indiferent de capitalul de cunoaștere, celor cărora le place să fie dependenți

de furnizorii de bunuri și servicii de Internet le va plăcea indiferent ce măsuri ar fi luate.

Ca om de știință care se ocupă în principal cu științele vieții și ale pământului nu sunt calificat să argumentez pentru una sau alta dintre cele trei soluții, acestea ținând de alt domeniu profesional, dar pot să observ că adoptarea uneia sau alteia sau în combinații și ponderi diferite va depinde de tipul de societate în care se pune problema. Într-o societate cu un stat puternic, accentul va fi pe soluția 1, reglementare, într-una cu o piață liberă dezvoltată și capital pentru investiții, pe soluția 2, cu sisteme digitale alternative. Cât despre retragerea din lumea la zi, e o soluție disponibilă încă din Pateric și accesibilă oricând celor cu înclinații de acest fel. Numai că realitatea nedorită vine peste tine chiar dacă te retragi, ceea ce s-a întâmplat și în pustiile Egiptului.

Aș pune accentul pe utilizarea în cunoștință de cauză și cu moderație a serviciilor de Internet. De exemplu, nu prea văd rostul să ai mii de prieteni pe un grup de socializare dacă nu te ocupi cu promovarea cărților tale sau dacă nu ai niște avantaje concrete de pe urma prietenilor respectivi cumva. Fără preocupări de acest fel mi se pare rezonabil să ai un număr mic de prieteni și cunoștințe și să discuți nu în format public, ci privat. Dacă ești persoană publică, îți faci un cont de persoană publică, pe care vei afla cât de public ești, de fapt, în funcție de urmăritori și distribuitori.

Serviciile de Internet sunt servicii de comunicare, nu produc nimic material, nu ai cum să mănânci ceva de pe Internet sau să bagi nasul în lumea virtuală și să respiri. Nu poate exista un control social numai prin intermediul comunicării, cumva trebuie să obții resursele materiale ale oamenilor ca să îi controlezi, banii lor, bunurile, munca. Dacă știm destule despre cum merge lumea concretă cu extensia ei culturală virtuală, nu putem fi făcuți din tehnicile Internet și lăsați fără bani. Dacă ne lăsăm momiți de mărgelile de sticlă ale furnizorilor respectivi, ne vom livra la schimb resursele pentru ceva de valoare mică. Nu e nimic nou pe lume. Fiecare poate decide personal să nu se ia după ce fac alții - masele care se bulucesc la caritasuri și alte scheme ponzi - și să acționeze cu discernământ luând de la Internet ce e de folos și dând cât mai puțin din propriile resurse. Când ni se pare că suntem șmecheri și luăm mult gratis atunci cu siguranță am fost păcăliți. Nu există nimic gratis în lume, gratis e numai dragostea lui Hristos.

2. Permițând satisfacerea aproape nelimitată a dorințelor cu gratificare imediată ale ființei umane și diminuând capacități cognitive precum atenția sau concentrarea, utilizarea tehnologiilor digitale dezvoltate mai ales în ultimii 15-20 de ani are și consecințe morale semnificative. Cum își mai pot cultiva tinerii de astăzi stăpânirea de sine sau virtuțile morale în general, atâta timp cât comunitățile din care fac parte au ajuns să fie doar cele virtuale?

Nici o persoană în formare nu poate să se formeze singură, are nevoie de mentori, părinți, formați ei înșiși în mod echilibrat, nici demonizând lumea virtuală, nici scufundați în ea. A găsi modele când în familie nu le ai sau în chestiuni de altă natură decât cele din familie e o chestiune de atenție, căutare deschisă. Ca la orice e nou, după o bulă de entuziasm stimulat de interesele de afaceri ale furnizorilor va urma o dezumflare, iar pagubele vor fi plătite de consumatorii cei mai naivi. Dacă avem capital de cunoaștere despre cum lucrează *marketing*-ul comercial și politic, ne putem strădui să nu fim printre păgubași. Nu putem schimba noi capitalul de cunoaștere al omenirii, nici ca persoane, nici prin instituții; există un proces de evoluție culturală care are propriile sale ritmuri și sortări neplanificate și neplanificabile. Ce ne poate interesa e să fim între cei adaptabili, realiști și performanți în raport cu niște obiective existențiale rezonabile, echilibrate, în care lumea Internetului e un mijloc oarecare, cum e apa caldă.

3. Este discutabil dacă statutul tehnologiilor informaționale pe care le utilizăm în fiecare zi este acela de instrument menit să ne reducă costurile de tranzacție în activitățile pe care le desfășurăm sau cel de mediu imersiv, care ne prelungește existența și identitatea. Dacă asumăm, fie și numai de dragul discuției, că a doua este reprezentarea corectă, care credeți că sunt consecințele exercitate de tranziția continuă de la realitatea propriu-zisă, concretă, imediată la realitatea virtuală asupra conștiinței și identității personale?

Poate că cineva simte că se imersează în Internet, nu știu, dar ce simte nu are nici o legătură cu realitatea observabilă din exterior, pentru că un observator va sesiza un individ care privește la niște instrumente sau le are pe cap, la ochi etc. și care nu e imersat nicăieri. Orice analiză obiectivă a reprezentării pe care o propuneți duce la concluzia că este falsă. Există două motoare de presiune socială că ar putea fi adevărate: unul e al intereselor producătorilor de tehnică *hardware* și *software*, al doilea e al filosofilor care și-au făcut un business din discursurile despre mutații ale identității umane prin Internet. Elemente de economie ne permit să înțelegem mecanismele de business care pun presiune pe oameni pentru reprezentări false cu privire la identitate, iar elemente de științe politice ne permit să înțelegem de ce oamenii din guverne pot prelua agenda economică respectivă pentru comisioane consistente și să o promoveze *top-down* în diverse sectoare. Cât valorează instruirea virtuală s-a văzut în pandemie, dar asta nu înseamnă că nu s-au vândut binișor tablete, laptop-uri, *software* cu pretenții educaționale - și se vor mai vinde, pentru că mulți văd, puțini cunosc. Cât despre filosofii mutațiilor virtuale sau ai îmbunătățirilor tehnologice ale omului, n-are nici un rost să îi criticăm dat fiind statutul periferic social al acestui domeniu al cunoașterii care are merita mult mai multă atenție. În fața interesului scăzut al populației încearcă și domniile lor ceva *trendy*, care să prindă, să vândă, să atragă oamenii și să se poată trăi

din ce știu dumnealor să facă. Din păcate, ca oriunde, atenția relevantă se atrage prin efortul de a rezolva probleme reale, de fond, fără ghidare după tendințele masificate de moment ale societății și fără interes pentru câți fani și câte like-uri avem.

Imagine: Unsplash